

stultum illum reputares : et tamen minor hæc stultitia foret, quam sit illius, qui corporis majorem quam anime rationem habet, quia ille pro uno caleo nonnis quinquaginta vel, ad summum, centum annorum vitam amittit; hic vero, pro mortali et fœdido corpore, jacturam facit immortalis pretiosissimæ anime, imo vero talis Deum ipsam, æternam beatitudinem et interminatam quamdam gloriæ eternitatem amittit.

VERSUS 14.

Et accessit et tetigit loculum; hi autem, qui portabant, steterunt; et ait: Adolescens tibi dico, surge.

Et accessit.

1. — Queret fortasse quispiam, cur Christus non potius cadaver reduci jussit, ut a multitudine, sequestratus, citra omnem publicum applausum, domesticis inter parietes, miraculum occulte operaretur, aut quare ipsemet ad locum se non contulit sepulchri, prout in resuscitatione Lazari accidisse novimus? Huic propositioni ita S. Ambrosius, *lib. VI in Luc.*, respondet: « Puto, quod in eo quoque pietas Domini declaratur, quia vidua mater unici non patiebatur moras, et ideo ne amplius afflicteretur, natrias additur. » Aliud nihilominus etiam hæc acceleratio nobis perhibet documentum, nimirum omnem exterminandum esse remorem et dilationem, ubi de anima agitur, e morte peccati in vitam gratiæ reducenda, deque laqueis diaboli eripienda. Tertiam præterea hujus anticipationis rationem Chrysologus, *Serm. LXII*, hæc exprimit verbis: « Ut anticiparet sepulchrum, ut corruptio nem suspenderet et præveniret fetorem, et ante mortuo vitam redderet, quam tota mortuus jura mortis intraret. »

Et tetigit.

2. — Præmiserat paulo ante Centurio, Salvatore alloquens, *Matth.*, viii, 2: *Dic tantum verbo, et sanabitur puer meus*; quia igitur de causa, cum ceteroquin solo verbo resuscitare posset, hodie accedit, tumbamque attingit? S. Cyrillus respondet: « Ideo autem non solo verbo peragit miraculum, sed et feretrum tangit, ut cognoscas efficax esse sacrum Christi corpus ad humanam salutem, » ac proinde sancta Mater Ecclesia eam introduxit consuetudinem, ut, dum Eucharistia dispensatur, dicatur: *Sanabitur anima mea*. Titus Bostrensis ait: « Ob id autem loculum tetigit seu feretrum, quia voluit, ut hic discerneret, corpus Christi Dei nostri, corpus vite esse, ejusdemque carnem, unigeniti Filii Dei Verbiq; cuncti potentis carnem. » Theophylactus hujus sacratissimæ humanitatis, veluti evidentiæ contra putredinem et corruptionem antidoti efficaciam considerans, dicit: « Quondam enim

« caro ejus facta est propria Verbi omnia vivificantis, propterea vivifica est, et ipsa tollit mortem et corruptionem. »

3. — Porro causa, quoad sensum litteralem, cur feretrum tetigerit, fuit, ut cursum firmaret et sistere eorum, qui defunctum portabant; unde Evangelista subjungit: *Hi autem, qui portabant, steterunt*. Quantum vero ad sensum spirituales, intelligere nos volumus, quo ærumnæ et tribulationes ut plurimum cursus sistant præcipites nostrarum dissolutionum, nosque ad vitam gratiæ redire faciant; etenim per laetum manus Dei adversitates symbolice significantur. Unde Job, xix, 21, dicebat: *Manus Domini tetigit me*; tunc enim aures et maxime cor voci Dei aperitur, dum adversitates nobis immittuntur.

Loculum.

4. — Glossa de hoc feretro ita scribit: « Loculus, quo effertur, secunda desperati peccatoris est conscientia, quem fert sepeliendum; vel immunda desideria, vel adulantium blandimenta, quæ quasi agger terræ peccantes obrunt; sed Domino peccatoris conscientiam tangente, futuri metum judicii turba carnalium voluptatum, et injurarum laudationum coercetur, et mens ad se reversa, Deo ad vitam vocanti occurrit. »

5. — Hugo Cardinalis quoque per hoc feretrum, conscientiam impij intelligit: « Quam Christus tangit simpliciter, scilicet flagello adversitatis, verbo prædicationis, et gratia inspirationis. » Similiter Albertus Magnus ait: « Loculum, id est, conscientia peccatoris tangit, quando ei metum extremi judicii inculcit. »

6. — Jansenius S. Ambrosii auctoritatem, dicentis hanc viduam figuram esse sanctæ Ecclesiæ, adducens, subjungit: « Populum juniorem jam amissum et mortuum, et ligno concupiscentiæ, quod primo mortem inexit, ad inferni velut sepulturam delatum, Christo in mundum adveniente; recepit, postquam lignum Domini tetigit; » idemque S. Ambrosius ait: « Spem resurrectionis habebat mortuus, quia ferebatur in ligno, quod etsi nobis ante non proderat, tam postquam Jesus id tetigit, proficere cepit ad vitam, ut esset indicio, salutem populo per crucis patibulum refundendam. »

7. — Theophylactus ait: « Loculus mentis est corpus, tacto corpore Dominus suscitavit mentem; » quot enim sunt, qui per infirmitates corporales reducuntur ad penitentiam. Carthusianus ait: « Christus electis compatiens animabus, accedit et corpus tangit per infirmitatem, et tribulationem multiplicem. »

Hi autem, qui portabant, steterunt.

8. — Manifesta jam facta fuerat miraculorum Christi fama, ac proinde mirum non est, hosce

cursum suum firmasse, verisimile est etenim, illos spem concepisse resuscitationis defuncti; unde S. Bonaventura ait, ipsos stetit, miraculum expectantes, secundum quod ipsi Job, xxxvii, 14, dicitur: *Ausculta hæc Job; sta et considera mirabilia*. Similiter Carthusianus, *Serm. in Evang.*, ait, illos stetit: « Sperantes defunctum esse suscitandum, quia fama miraculorum Christi devenit ad eos. »

9. — Albertus Magnus inquit: « Hi portitores litteraliter sunt homines; naturaliter, ut dicit Glossa, sunt elementa; moraliter, peccati sunt affectiones et passiones; » quoniam vero sint mala culpa, ita declarat: « Mala peccati, delictatio, præsumptio impunitatis, spes longioris vite, spes futuræ penitentia; hi stant, quia falsis spebus nos decipiunt. »

10. — Quot sunt illorum, quorum cursum dissolutionum suarum, nisi Salvator per mortem suspectæ et lascivæ familiaritatis, per facultatum jacturam, per emulorum licet injustam persecutionem, per immissam infirmitatem mortalem sistere, retroque se pede in infernum præcipites factos esse conspicerent? Unde singularis Dei misericordia est, dum pravorum consiliorum iis scopum detroncat, malasque vias, quibus deducebantur ad mortem, per immissos obices et impedimenta divertit. Unde idem Albertus, *Serm. lxx*, ait: « Tunc stant, qui prius mortuum ferebant, quando scilicet peccator compunctus, per timorem contrit, et desisit a peccatis, quæ eum prius ad puteum gehennæ portabant. »

11. — Quinam vero illi portitores fuerint, Venerabilis Beda, in sensu morali, his verbis declarat: « Qui sepeliendum portant, vel sunt immunda desideria, quæ hominem rapiunt in interitum; vel lenocinia blandientium sunt venenata sociorum; » mali enim sodales, ut plurimum nos ad præcipitium, et nonnunquam ad corporis et anime mortem perducunt. « Domino loculum tangente, funeris bajuli steterunt, quia superni formidine judicii attacka conscientia, et carnalium sæpe affluentium voluptatum, et in justæ laudantium turba coercent. »

12. — Didacus Stella finem considerans, quem Christus, feretrum tangens, habuit; nimirum ut portitores illius, ut diximus, firmarentur, hanc inde elicit moralitatem: « Nos ipsos tangit, » inquit, « atque castigat, ut a peccatis cessemus; mihi crede, quod omne malum tibi eveniat ex eo, quod gratum sistere nequeas; cum ad peccandum pergis, inspiratione aliqua Deus te vocat, et alieno ictu te tangit; vide quid facias, finem peccati prospice: *Consideravi vias meas, et converti pedes meos in testimonia tua. Psal. cxviii, 59.* »

13. — Hinc quoque utilissimum confessariis educitur documentum, ut videlicet, priusquam dicant: *Surge*, id est, antequam dicant: *Absolva te,*

prius cursum sistant peccatorum, id est, occasionem proximam peccati et medio tolli faciant, curenique, ut filum male conversationis detroncet, ut ita securos se reddant, executioni revera mandanda esse bona proposita. Albertus Magnus ad Deum conversus, hanc ei porrigit supplicam: « Tange loculum, vel corpus, ut conscientiam per correctionem, stent portitores, occasiones et opportunitates peccandi. »

14. — Carthusianus cadaver hoc a multis portitoribus in sensu spirituali deferri dicit: « Primus portitor est amor peccandi et voluptatis; secundus spiritualis laboris, seu exercitii virtuosæ ac penitentia; tertius presentis vite prosperitas, et temporalium affluentia rerum; quartus immoderata confidentia de misericordia Dei; » post hos, plures quoque alios insinuat portitores, quales sunt: « Fiducia longioris vite, consideratio culpæ alienæ, dilatio divini judicii, adulatio ministrorum. »

15. — S. Antonius de Padua quatuor elementa moralizans, quibus unusquisque nostrum ad sepulturam portatur: « Nota, » inquit, « quod peccator a quatuor elementis, unde constat, portatur; a terra portatur, quando terrena solum cogitat: *Statuerunt oculos suos declinare in terram*; ab aqua, quando luxuriam cogitat: *Effusus es*, inquit ad Ruben, *sicut aqua, ne crescas, quia ascendisti cubile patris tui*. Ab aere portatur, quando omnia pro laude humana facit; ab igne, quando ira accenditur. »

Et ait.

16. — Didacus Stella inquit: « Vocavit hunc adolescentem ille, de quo Apostolus scribit, quod *vocat ea quæ non sunt tanquam ea, quæ sunt; ille qui habet clavem mortis et inferni, Dominus mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit.* »

17. — Titus Bostrensis, in catena citatus, dicit, Christum noluisse se in hujus adolescentis resuscitatione, similem exhibere Eliæ, qui mortem viduæ Sareptanæ deflevit; neque Eliseo, qui super extinctum pueri cadaver, ut illud vivificaret, corpus suum contraxit et incurvavit; nec tandem S. Petro, qui prius orationem instituit, quam Tabitham resuscitaret: « Sed ipse est, qui non entia velut entia vocat, qui mortuos ut vivos alloqui potest. » S. Bonaventura ait: « Quæ quidem est vox imperans et potens mortuos suscitare ratione suæ virtutis, secundum illud, *Psal. lxxvii, 34: Dabit voci suæ vocem virtutis*; et recte, quia dicit Augustinus: « Nemo tam facile dormientem excitat in lecto, quam facile Christus revocat de sepulchro. » Pergit idem Seraphicus Doctor ostendere, quod omnipotenti voce sua uti voluerit, ad denotandum, certissimum esse, quod de semetipso dixit: *Principium, qui et loquor vobis, Joan.*, viii, 23. « Dirigat

« hunc sermonem ad mortuum, non modo ut excitivum, sed ut auditus reparativum. »

18. — Lucas Brugensis ait : « Alloquitur mortuum tanquam vivum, ut Deus, cuius solius vocem mortui possunt audire, qui ut Apostolus ait, Rom., iv, 17 : *Vivificat mortuos.* »

Adolescens.

19. — Ex quo Lazarum resuscitandum, nomine ejus proprio appellavit, cur non quoque eundem stylium in presenti servavit? Simon de Cassia inquit : « Non nomine proprio, sed ætate cum nominans, ab inferis revocat, innuens, quod ætas est aliquando in culpa. Fervet in juvenibus sanguis, cum depravatur ad omnia. »

20. — Hugo Cardinalis duas affert rationes, ob quas mortuum hunc, adolescentem appellari : « Primo, ut innuatur, quod inveterati in peccatis vix resurgunt, Prov., xxii, 6 : *Adolescens juxta viam suam cum senexerit, non recedit ab ea.* Secundo, « ut ostendatur, quod peccator per peccatum fit adolescentens, Psal. cii, 3 : *Renovabitur ut aquila juvenis tua.* »

21. — Verumtamen a sensu litterali prescindendo, in sensu mystico dicere possumus, quod omnis peccans et spiritualiter moriens, sit juvenis, siquidem in eo non viget prudentiæ et judicii maturitas; adeoque peccata huic ætati propria committit, quia in animis et complexionibus suis nimium confidit. Albertus Magnus ait : « Vocavit Christus adolescentem, nomine juvenis ætatis, quæ causa multis est incontinentis et fluxibilis vite, Sap., ii, 6 : *Utamur creatura tanquam in juventute celeriter;* » ubi in Græco legitur, *Adolescentula*. Didacus Siella in juvenibus errorem quemdam observat, quo freti, ad æternam perditionem currere solent; quia « suæ prosperiæ et juventuti innixi, se vitis et delectationibus tradunt, putantes se postea penitentiam acturos. »

22. — Experientia quotidiana docet, quod Deus in primis vite annis sæpe nos vocet, ut in sancto ejus timore vivamus et dum per fragilitatem in defectum vel errorem aliquem prolabimur, subito nos per divinam vocem suam, tam internam, mediantibus inspirationibus, quam externam per prædicatores, confessarios, parentes et bonos amicos, ad resurgendum nos excitat et in vitam revocatos, divinæ suæ gratiæ nos denuo restituit.

Tibi dico.

23. — Salmeron ait : « Tibi dico, ut eadem omnino anima significetur, quia identitas hominis, ut philosophi loquuntur, ab identitate formæ est. »

24. — Basiliius Selenens, Orat. x, hoc loco querit : « Cur addidit illud, *tibi*? Simplicius enim dicitur fuisse : heus, mortue, surge. » Et respon-

det : « Salvatoris vox alios fuisse etiam virtute sua « mortuos resuscitatur; ideo adiecit illud *tibi*, ut « ad eum tantummodo mortuum, gratiæ suæ vim « explicaret. »

25. — Albertus Magnus mysticum hunc loquendi modum ponderans ait : « Est vocis hujus perpensa « benignitas et potestas; benignitas in hoc, quod « nominat eum ex nomine ætatis; potestas, quod « ad ipsum sicut ad audientem dirigit sermonem. » Adducit autem illum S. Joannis, v, 21, textum : *Sicut pater suscitavit mortuos et vivificavit, sic et Filius, quos vult, vivificavit.* « Non fecit, » inquit Cajetanus, « sicut Elias et Eliseus, precando aut incumbendo « super puerum, sed imperando solo verbo, non « tangendo etiam adolescentem, solum enim locum « tetigit. » Eandem quoque considerationem Lucas Brugensis habet, qui et rationem reddit, cur ita fecerit : « Jubet, » inquit, « et morti imperat, « ostendens quod non aliena, sed sua potestate utitur; quæ æqualis sit Patri et vitæ ac mortis imperium obtineat, non minus quam Pater. »

Surge.

26. — « Resonant hæc verba majestatem, » inquit idem Auctor, « nec aliam quam divinam. » Albertus Magnus in sensu spirituali ait : « Surge, id « est, sursum te age, ad æterna desideranda; » reflectitque se ad illum Apostoli textum, Col., iii, 3 : « *Mortui estis et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo,* si autem est vita in Deo, non de cætero « jaceat in pulvere, sed erigat se ad alta. » Idem Auctor in sermone quodam supra hujus Dominicæ Evangelium, sequentem aliam adducit moralitatem : « Tunc Jesus peccatori mortuo imperat, ut « resurgat, quando videlicet ei robur gratiæ admistrat; gratia quippe Dei dat homini vires, ut « possit resurgere. »

27. — Existimat Carthusianus, hunc adolescentem primo vitis deditum fuisse, at resuscitatum a Christo, suos illico malos mores, perversosque gressus correxisse : « Credo, quod adolescens iste resuscitatus, statim sanus et fortis processerit, Christi « namque opera fuerunt perfecta; hinc creditur « Christus adolescentem istum, etiam spiritualiter « suscitasse, id est, a vitis, si quæ habuit, emendasse. »

28. — S. Antonius de Padua ex his et sequentibus verbis, aliud documentum elicit, hoc expressum discursu : « Hic est rectus ordo redeundi ad « vitam; peccator debet surgere primo a peccato, « per ipsius abominationem et delectationem; « secundo debet sedere, id est, se humiliare in « cordis contritione; tertio, loqui in confessione, et « sic Dominus restituet eum matri suæ, id est, Spiritus Sancti gratiæ. »

Additiones.

a. — *Et accessit et tetigit loculum, et dixit : Adolescens, etc.* Christus revocaturus hunc adolescentem, in quo peccatoris figura exprimebatur, nominatum, cum nomine proprio, non inclamat, sed ætate eum nominat, ab inferis mortis ad vitam revocat, insinuans hoc pacto, hocce tempus esse acceptabile Domino, in quo peccator per penitentiam ad vitam resurgere debet. Et ideo stulte agit, qui usque in ultimam senectutem penitentiam differt, quasi vero Deus tempora in tua non vero sua posuerit voluntate et potestate. Malachias Propheta, i, 14, protestatur inquis : *Maledictus dolosus, qui habet in grege suo masculum, et votum faciens, immolat debile Domino.* Quasi diceret : *Eternam expectat maledictionem, qui id quod in grege suo deterius est, id est, annos ætatis suæ deterioris Deo offert.* Etas enim senilis juvenili deterior est, tum ob consequentes senectutem naturales defectus, tum quia ob malos diuturno tempore in vitis contractos habitus ad veram penitentiam agendam inhabilis efficitur. Unde bene S. Chrysostomus ait : « Neminem pilus albus salvat; » ubi bene notanda est dictio illa *neminem*. Qua enim ratione sperare potest auditurum : *Venite benedicti, etc.,* qui usque ad ætatem senilem conversationem suam differt; cum tamen æternæ Veritatis verbum esse sciat : *Maledictus dolosus qui habet, etc.* Primus inter homines reprobos ad æternam damnationem viam sibi stravit, quia illum fuit typus qui quod deterius est bonorum suorum, Deo offerunt; id quod ex sequenti loquendi modo clare deducitur : *Factum est autem post multos dies, ut offerret Cain de fructibus, etc.,* scilicet de fructibus annosis, obsoletis, emareidibus, non vero primitiis, quales Deus requirebat; et ideo a Deo accepti non fuerunt. Merito contra ejusmodi impios homines S. Bernardus, suo tempore, exclamabat : « Quid facitis juvenes qui flores « juventutis vestræ offertis diabolo, et fœces senectutis vestræ Deo? Securis esset cum Abel « primitiis Deo offerre juvenitatis, dicentes : *Mane « estabo tibi; in matutinis meditabor in te.* » Porro anima nostra per vineam præfiguratur, quæ pluribus modis ab eo excolitur, qui ait : *Pater meus agricola est. Quid debui ultra facere vineæ meæ et non feci?* Sicut igitur præscindi et radicatus evelli mererentur vites illæ quæ domino suo solum illo producerent vinum quod e facibus exprimitur, vinum vero bonum et sincerum inimico ejus parerent; ita quoque ad instar vitium ad ignem infernalem præscindi et amputari merentur illæ animæ quæ Deo annorum suorum fœces, id est, senectutem reservant, datis dæmoni annis melioribus. Unde Deus ipse apud Michæam, vii, 1, in hæc verba lamentatur : *Væ mihi quia factus sum, sicut*

qui colligit in autumno racemos vindemiæ; non est botrus ad comedendum, præcoquas fœces desideravit anima mea. Et apud Malachiam, i, 8, idem Deus conqueritur dicens : *Si offeratis cæcum ad immolandum, nonne malum est? Et si offeratis claudum et languidum, nonne malum est? Et paulo post sequens lamentum subjungit : Intulistis de rapinis claudum et languidum, et intulistis minus. D. Chrysologus ait : « Cain Deo parva, a quo totum perceperat, « ingratus pontifex sic divisit, ut quod erat pessimum hoc adoleret altari, quod erat optimum in « suam reservaret offensam. » Sacer textus de innocente Abel, qui animarum electarum generis humani primitia fuit, inquit : *Abel obtulit de primogenitis gregis sui;* ac proinde illorum est typus, qui ad Dei servitium meliores et florentiores ætatis suæ annos deputant et dedicant. De aliis vero S. Augustinus ait : « Satis alienus est a fide, qui ad « agendam penitentiam tempus senectutis expectat. Metuendum est, ne dum sperant misericordiam, incident in iudicium; non enim tunc « veniet, qui modo aptum veniæ tempus perdidit. « Ibi a Deo non potest mereri quod petit, qui hic « noluit audire quod jussit. »*

b. — Elias Propheta suscitaturus filium mulieris in Sarepta Sidonia, *expandit se et mensus est super puerum tribus vicibus, III Reg., xvii,* viteque mortuum filium mox reddidit; quod idem eodem modo circa filium mulieris Sunamitidis præstitit duplicis Eliæ spiritus dignus hæres, Eliseus, qui incubuit super eum, posuitque os suum super os ejus et oculos suos super oculos ejus, et manus suas super manus ejus, et incurvavit se, et mensus est super puerum; et calefacta est caro pueri, et revixit. At vero Dominus meus Jesus a mortuis excitaturus filium mulieris viduæ, accedit, et solum tetigit loculum, protinusque ad ejus imperium a mortuis ad vitam redit adolescens. Poterat utique celestis Medicus et mortuorum suscitator Dominus, sola divina potestate, absque hujus loculi contactu, hunc adolescentem suscitare, quemadmodum sola voce suscitavit Lazarum, dicens : *Lazare, veni foras; et continuo surrexit, qui erat mortuus.* Verum sic sese exhibere voluit Dominus hujus adolescentis resuscitatore, ut meminisset se nostrum quoque esse Doctorem. Nam cum adolescens, juxta sanctorum Patrum interpretationem, symbolum sit hominis Christiani, in peccatis diu mortui; loculus vero, ut ait Hugo Cardinalis, cujusvis hominis conscientia, hanc prius tangere voluit, tactu penitentiae, antequam resuscitaret, ut inde disceres penitentiam non in nostro esse positam arbitrio, sed auxilio divinæ gratiæ, ex mera Dei bonitate nobis datæ inniti, quam proinde exemplo matris viduæ, lacrymis, ad obtinendam emendationem nostram, sedulo implorare debemus. *Lib. II de penitentia, cap. xi,* eum qui conversionem suam procrastinat, his verbis

interrogat: « Quid enim quod differas? An ut « plura peccata committas. Ergo quia Deus bonus « est, et tu malus es, et divitias bonitatis ejus et « patientiam contemnis? Sed bonitas Domini magis « ad penitentiam te debet inducere. » Subdit postea utilissimum monitum pro illis, qui in peccatis persistentes, sacramenta sibi promittunt, ut illis uti possint, quando eis videtur et placet: « Nemo, » inquit, « in peccato positus arrogare sibi debet « auctoritatem aut usurpationem sacramentorum, « quia scriptum est: *Peccasti? Quiesce.* » D. Chrysologus ad idem propositum sequentem habet ingeniosam considerationem: « Medicus non vul- « neri sed curæ proficit et salutem, nec putredini, « nec morbo, sed soli congaudet ille sanitati. Ita et « Deus, qui pro magnitudine vulneris adhibuit « magnitudinem, vigoremque medicinæ; et nec « peccato, sed homini largitus est gratiam, nec ad « multiplicandam, sed ad delenda delicta imbrem « suæ pietatis effudit. Nemo, nemo sic de egritu- « dine gratuletur, ut velit in vulnere permanere. « Ingratus medico, inimicus est curæ, qui semper « curari æstuat, nec unquam desiderat hic sanari; « et ita Dei gratiam suis cupit exuberare peccatis « ut sibi cupiat peccata cumulari. » Quisquis sperat se in fine vite sine operibus bonis salvari, idem facit ac si præsumeret ut avis aliqua sine alis volaret: *Opera enim illorum sequuntur illos.* Qui autem male vivunt, et ad extremum vite suæ sine operibus meritoris redacti, nihilominus de pietate divina presumunt, quam per tot annos turpiter adeo repudiaverunt, temeritatem inexcusabilem committunt. Nam ut S. Augustinus ait: « Promisit Deus indulgentiam, si me mutavero. Video, scio, promisit « Deus indulgentiam; per sanctum Prophetam « hanc promittit, et per me minimum servum « suum promittit. Verum est quod promittit; hanc « promisit per unicum Filium suum. Sed quid vis « addere dies malos diebus malis? Sufficiat diei « malitia sua. Malus dies hesternus, malus et ho- « diernus, malus et crastinus. An putas esse bonos « dies quando satisfacis voluptatibus tuis? Quando « in luxuriis emittis cor tuum? Quando insidiaris « aliene pudicitiae? Quando fraude contristas proxi- « mum tuum? Quando falsum pro nummo iuras? « Quando exhibes tibi bonum prandium? Ideo putas quia bonum diei bonum? »

VERBUS 15.

Et resedit, qui erat mortuus, et cepit loqui; et dedit illum matri suæ.

Et resedit, qui erat mortuus.

1. — Mortui suas voci divine aures præbent et obedientiam, nos contra vivi, nostras recludimus, divinæque voluntati rebelles persistimus, Joan., v,

23: *Mortui audient vocem Filii Dei*, inquit S. Joannes, *et qui audiverint, vivent.* S. Bernardus de fructibus et utilitatibus, ex auditu verbo Dei resultantibus, discurrens, ita scribit: « Licet mortuus in « peccato, si audieris vocem Filii Dei, vires; verba « enim, quæ loquitur, spiritus et vita sunt, Joan., vi, « 61. » Misisse quondam legitur Deus Ezechielem in campum, plenum ossibus mortuorum, quæ postquam Propheta circumcirca curiose contemplari jussus esset, tandem interrogatur a Domino, *Ezech., xxxvii, 3: Fili hominis, putasne vivent ossa ista?* Respondit Propheta: *Domineus meus tu nosti; præcepit autem illi Dominus, dicens: Valficinare de ossibus istis et dices eis: Ossa arida, audite verbum Domini. Quid hoc myslerii? ossa hæc nec aures ad audiendum, nec intellectum ad apprehendendum, nec memoriam ad conservandum, neque cor habebant ad aperendum; an non igitur frustranea hæc erat Ezechielem prædicatio? Nequaquam: Hæc dicit Dominus ossibus his: Ecce ego introratum in vos spiritum et vivetis, et dabo super vos nervos, et succrescere faciam super vos carnem et sciētis quia ego Dominus.* Hæc sunt gloriosæ divini Verbi victoriae, hæc sacræ illius metamorphosæ, in momento ad vitam gratiæ revocare calvariam mortuam, id est, peccatorem durum et obstinatum. *Saul spirans minarum et cadis in discipulos Domini*, subito ut Christi vocem audit, factus est vas electionis et sonora Spiritus Sancti tuba: *Factus est sonus prophetante me*, inquit Ezechielem, *et accesserunt ossa ad ossa, et unumquodque ad juncturam suam; et ecce commotio, et steterunt super pedes suos exercitus grandis.* S. Augustinus, *tract. xix in Joan.*, super textum illum S. Joannis supra citatum, scribit, Verbum Incarnatum illis verbis non intendisse loqui de hora illa ultima, quando nimirum in die finalis iudicii, *in jussu et voce Archangelii, et tuba Dei descendet de celo, et mortui qui in Christo sunt resurgent primi;* ratione est, quia tempus illud adhuc futurum est, de hoc vero tempore dicitur: *Et nunc est.* Ergo intelligitur de animarum in peccato mortuorum resurrectione, quod scilicet ad vocem et verbum divini Verbi ad gratiam resurgent.

2. — S. Bernardus hunc eundem effectum in resuscitatione Lazari considerat, qui etiam in virtute vocis Christi ad vitam rediit, sicut et hic juvenis: « Ut ostendatur, quod in verbo Dei animam « vivificantem est veritas in voce, charitas in magni- « tudine et potestas in clamore. » S. Ambrosius, *lib. v in Luc.*, ad rem nostram ita scribit: « Quis « est iste tumulus tuus, nisi mali mores? Tumulus « tuus perfidia est, tumulus tuus gattur est: *Se- « pulchrum patens est guttur eorum.* Ab hoc sepul- « chro te liberat Christus, ab hoc tumulo surges, si « audias verbum Dei. »

3. — Est etiam hoc loco observandum, quod inter voces surge et resedit, nihil ne quidem brevis-

simum temporis spatium intercedat; unde Titus Bostrensis ait: « Incunctanter autem erectus est, « cui sunt mandata directa; divina enim potestas « est irrefragabilis, nec ullam moram addit. » Unde docemur, quod, dum de resurrectione mortui a morte peccati, ad vitam gratiæ agitur, nulla prorsus debeat dilatio interponi; *Psal. xciv, 8: Hodie si vocem Domini auveritis, nolite obdurare corda vestra.* Apostolus autem, qui subito et sine mora, divine voci obedivit, ideoque sancte gloriatur, *Gal., i, 16, quod continuo non acceperit carni et sanguini*, hanc nostram vocanti Deo debitam obedientiam arctius constringit, ad unicum duntaxat, *nunc*; quia dicit: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.* III Cor., vi, 2.

4. — Titus Bostrensis ubi supra, litteralem quandam rationem affert, cur adolescens iste se ad sedendum et loquendum erexit; dicit enim: « Resedit et locutus est mortuus, ne cum secundum « eternam tantum faciem et non vere resuscitatus « videretur; siquidem sedere et loqui, veræ exsus- « citationis argumenta sunt; corpus enim exanime, « neque sedere, neque loqui potest. »

5. — Simon de Cassia hanc sessionem de interna inordinatorum appetitum ad rectam rationem compositione interpretatur: « Resedit, » inquit, « ad sedem rationis et ad iudicium ejus interne « reversus est. »

6. — Venerabilis Beda ait: « Resedit quippe qui « erat mortuus, cum interna compunctione revisis- « cit peccator. » Albertus Magnus quoque verba illa de peccatore exponit, qui ad penitentiam reducitur: « Tunc mortuus se erigit, » inquit, « et « sedens loquitur, cum peccator per spem veniæ se « levat ad cælum; et tunc sedens loquitur, quando « peccata sua discrete et integre confiteatur. » Idem quoque Doctor in oratione, quam in hanc Domini- « cam contulerit ad Deum conversus, ita eidem supplicat: « Die anime jacenti in peccatis, ut resi- « deat, per bonam voluntatem, incipiat loqui per « confessionem, surgat per bonam operationem, « reddet illum matri suæ gratiæ nutriti, ut stet per « stabilitatem. »

7. — S. Bonaventura similiter per hanc sessio- « nem, contritionem intelligit anime alienius peni- « tentis: « Resedit per contritionem, cepit loqui per « confessionem, redditus est matri Ecclesie per « satisfactionem. » Haymo ait: « Sessio humilita- « tem signat, residet peccator, cum incipit peni- « tentiam agere, cum humilitate deflet, quidquid « deliquit aut cogitando, aut loquendo. »

8. — Advertendum est autem, quod non subito ambulare cœperit, sicut filia Archisynagogi, sed in feretro ad sedendum se erigens, cœperit loqui, ad denotandum, quod peccatores, qui ab inordinatis passionibus et appetitibus suis ad barathrum defen- « rantur perditionis, quando respiciunt, sensim et

paulatim malos suos mores et vitam reformant; primo enim vitam, id est, divinam gratiam recipiunt et postea affectu a peccatis alienati, malas deserunt et inhonestas conversationes, sequæ a malis consuetudinibus paulatim expediunt; tametsi enim justificatio in momento fiat, perfectio tamen et reformatio gradatim acquiritur: *Imitatio virtutum in virtutum.*

9. — S. Lucas de hoc juvene dicit, *Resedit*; S. Matthæus autem de filia Archisynagogi inquit, *sur- « rexit*; item S. Joannes de Lazaro ait: *Prodit ligatus.* De quo differenti modo se post resuscitationem habendi, S. Bonaventura ita loquitur: « Nec enim « vacat mysterio, quod puella in sua suscitatione « dicitur surrexisse, adolescens ille resedissee, Laza- « rus vero ligatus manus et pedes protulisse. Per « puellam enim mortuam in domo, intelligitur « peccatum cogitationis; per adolescentem in porta, « peccatum operationis; per Lazarum in sepulchro, « peccatum consuetudinis; et secundum quod pec- « cata sint graviora, majores relinquunt sequelas; « ideo qui solum cogitatione, peccavit, vivificatus « continuo surgit et parva remanet difficultas; qui « vero opere peccavit, vivificatus sedet, quia adhuc « pronitas remanet, qui autem in consuetudine « peccavit, vivificatus ligatus est, quia habet mag- « nam pronitatem ad malum et difficultatem ad « bonum. »

Et cepit.

10. — S. Marcus, *xiv, 72*, planetum S. Petri, ob Salvatorem suum negatum, describere volens, præ aliis Evangelistis specialiter utitur hoc verbo: *Et cepit flere*, qui modus loquendi utique mysterio non vacat, per hunc enim indicatur, quod SS. Apostolorum Princeps, hunc quidem amarum letum tunc inchoaverit, illum deinceps prosequitur, usque ad ultimum vite suæ spiritum; eodem igitur modo nos in presenti asserere possumus, hunc juvenem mox ut in feretro revixit, ut se erga benefactorem suum, gratum exhiberet, linguam suam ad promendum debitas Deo laudes et gratiarum actiones tunc quidem laxare cœpisse, ita tamen ut deinceps, quoadquiesce vixit, eandem linguam suam in annuntianda, deprædicandaque divina omnipotentia et pietate, nunquam destitit adhibere.

Loqui.

11. — Salmeron hoc loco querit, quis fuerit hic discursus, sive quæ verba juvenis hic resuscitatus protulerit; hæc enim Evangelista sub silentio transiit: « Quidam meditantur sic dixisse: *Venite, et « audite, et narrabo omnes qui timent Deum, quanta « fecit Deus animæ meæ; vel: castigatus, castigavit « me Dominus, et morti non tradidit me; vel: dextera « Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me; « non moriar, sed vicam et narrabo opera Domini;*

« vel illud Psalmistæ: *Quia misericordia tua magna est super me et erisisti animam meam ex inferno inferiori.* » S. Bonaventura inquit: Non est dubium, quin loqueretur verba divinæ laudis, quod quidem non est mortuorum, sed viventium; secundum illud Psalmi cxxi, 17: *Non mortui laudabunt te, Domine, neque omnes qui descendunt in infernum.*

12. — Idem Seraphicus Doctor differentiam considerat, quæ inter hunc juvenem et alios resuscitatos intercedit; nam: « Suscitatio puellæ probatur manducatione, quia jussit dari illi manducari; Lazari, ambulatione: *Sinite abire*; adolescentis, locutione. Respicit manducatio actum vegetabilis, ambulatio actum sensibilibus, locutio actum rationalis. »

13. — Albertus Magnus in sensu spirituali, bene loquendi rectitudinem nos docet: « Recte loquitur, » inquit, « qui in oratione cum Deo loquitur, et Deum percipit loquentem, in prædicatione et collatione de Deo loquitur, et in laudibus divinis magna refert Dei. »

14. — Quod si experientiam facere velimus, an anima aliqua vere ex statu peccati et vitæ dissolute ad Deum conversa sit, certius aut melius judicium habere non possumus, quam si attendamus, de quo loquitur, vel qui sint illius discursus S. Bonaventura, quis hic defunctus sit, in sensu morali declarat, *Serm. iii in hoc Dom.*, dicens: « Mortuus per transgressionem peccati, justificatur per contritionem, loquitur per confessionem et per Dei laudem, vel quæcumque utilia et edificatoria verba. » Mox ut juvenis hic vitam recepit, ad Dei gloriam, instrumentum illud adhibuit, illico, de quo Sapiens, *Prov., xxvii, 21*, scribit: *Mors et vita in manu lingue*; hæc enim mortis causa est, si ea male utamur, innumerabilem vero honorum origo, si recte ea cum hoc juvene usi fuerimus qui eam ad referendas Deo laudes expedivit, qui unius filius est, ob quem illam ab artifice supremo accepimus. Unde D. Chrysostomus, *Hom. xxvii in Gen.*, ait: « Animam nobis inspiravit et linguam dedit, ut sua in nos beneficia animis percipientes, exhibeamus, et pro viribus gratias agamus. »

15. — S. Augustinus, *de salut. doc.*, xxiv, pariter de hoc eodem fine nos monet: « Lingua ad benedicendum et laudandum creata est. »

Et dedit illum matri suæ.

16. — Verisimile quidem est, tametsi Evangelista idipsum non exprimat, quod hic juvenis e feretro descendens, ad pedes Salvatoris sese prostraverit, atque ad sequendum illum, toto vite residuo, illudque in servitium et obsequium ejus, impendendum devotissime obtulerit, dicendo fortasse: *Sequitur te, quæcumque ieris*, attamen benignissimus Dominus, qui a principio, vi compassionis in matrem, miraculum hoc ediderat, ipsum eidem

matri consignare voluit, ad docendum nos, quod non ob proprium interesse aut commodum, sed solum ad suam erga nos benignitatem et charitatem exercendam operatus fuerit.

17. — Adolescentem hunc suæ genitrici restituit, ut ostendat, quanti vidualem statum æstimet. S. Bonaventura notat, Christum, hinc viduæ occurrentem, summa cum benignitate, in suo se itinere firmasse, atque ex industria ad illam cordialiter consolandam composuisse, jubendo, ut a lacrymis abstineret et effusas extirperet: « Videns, » inquit, « hodierna die oculo divinæ pietatis, mulierem viduam dolentem et fletentem de morte unigeniti filii sui, ut omnes alios exemplo suo ad pietatem subventionis provocaret, dignatus est eam dulciter alloqui et consolari, dum ei reddidit filium vivum, a mortuis resuscitatum. » Albertus Magnus ait: « Quem enim suscitatum suum fecerat, secum ducere vel aliter ad obsequia sua deputare poterat; sed viduæ misertus omni solatio destitute, dedit eum matri. »

18. — Lucas Brugensis Christum huic juveni dexteram porrexisset existimat, ut illum ad descendendum e feretro, quod in sublimi erat, adjuvaret: *Eccæ defunctus efferebatur*: « Data dextera, » inquit, « jussit Dens, ut surgeret in pedes et de feretro descenderet, duxitque eum ad matrem ejus commiseratione eum suscitaverat; et dedit matri; » fuitque donum istud adeo matri gratum, ut acceptus illi dari non potuerit: « Vere donum erat « Jesu, qui non fuerat nisi per Jesum recuperabilis. » Jansenius pulchre notat, quod inter alios a Christo suscitatos defunctos, hujus solius revivificatio ex proprie compassionis motivo processerit: *Misericordia motus*; neque enim pro illius suscitatione ab ullo ei supplicatum fuit, sicuti in aliorum suscitatione contigit: « Hoc demonstravit Christus, « se viduarum maxime esse consolatorem, ac earum lacrymis posse commoveri. » Sancta Monica S. Augustini mater vidua, non modo ob corporalem mariti mortem, sed longe magis ob spirituale filii interitum, maxime afflicta, pro ejus conversione amarissime flebat, dumque se die quadam, Episcopi ejusdem orationibus, se et filium suum, summa cum sollicitudine recommendasset, hic eam consolatus est, dicendo: « Fieri non potest, ut pereat filius tantarum lacrymarum. »

19. — Ad mysterium confugit Hugo Cardinalis, inquit: « Datio filii defuncti matri suæ est reconciliatio penitentis cum Ecclesia; » quæ etiam Alberti Magni opinio fuit, dum ait: « Significat in facto, quod suscitatus spiritualiter matri Ecclesie per reconciliationem est restituendus et Sacramentorum communioni, ut sicut scandalizando ab Ecclesie gremio per peccatum accessit, « ita satisfaciendo, ad Ecclesie Sacramenta revertatur. » Haymo similiter dicit: « Redditur matri

« peccator, cum per ministerium Sacerdotum peccata, paci ac unitati Ecclesie sociatur. »

20. — Sic quoque filii, quos Elias et Eliseus ad vitam revocarunt, propriis consignati sunt matribus, non vero ab illis in suam adsciti societatem, idque ut omnem vanam gloriæ et applausus humani umbram evitarent, et quidem, licet Filius Dei huic vanæ gloriæ tentationi non fuerit subjectus, omnem lamam atram popularem fugere voluit, secus enim unusquisque hos ab ipso suscitatos discipulos demonstrasset.

21. — Ipse etiam Salmeron perpendit verbum *dedit*, inquit: « Expende verbum *dedit*, quia adolescentulus ille jam Christi potius erat, quam matris, ideo non dixit, reddidit, quem poterat sub jure sibi retinere; si enim redemptus redderentis est, multo magis suscitatus suscitantis. » Subtiliorem nihilominus ejusdem verbi considerationem habet Lucas Brugensis, dum ait: « *Dedit*, ut quædammodum prius obediret et opem ferret matri. » Filiam pariter Archisynagogi suscitavit, curæ et educationi tradidit paternæ, hunc adolescentem maternæ, neutri libertatem, neutri licentiam annuit vitæ, independentem ab inspectione parentum, quia ætali illi lubricæ disciplina opus atque obedientia, ideoque de Lazaro, triginta annorum et plurium, dicitur tanquam de viro maturo: *Solvite et sinite abire*. At inquit fortasse, an non perfectior evasisset hic adolescens in schola Christi, quam in domo maternæ? Respondeo, utique, nihilominus eum Christus matri restituit, ad docendum nos, curam parentibus et onus grave impositum esse circa proles, ut scilicet has bonis informet moribus, observantiam doceant præceptorum divinorum et in timore Dei educant, certi se ad strictissimam rationem reddendam coram Deo obligatos esse, juxta quod ipsis præcipit Apostolus, *Eph., vi, 4*, dum ait: *Educate illos, scilicet filios, in disciplina et correctione Domini*; quibus tamen pramittit illam, quam filii parentibus obedientiam prestare tenentur, jubet enim: *Filii obedite parentibus vestris in Domino et hoc enim justum est; honora patrem tuam et matrem tuam, quod est mandatum primum in promissione, ut bene sit tibi et sis longævus super terram*; ut namque parentes casti et sine labore multo bonam filiorum educationi disciplinam impendant, filios hortatus Apostolus obligat, ut debitam parentibus præstent reverentiam et obedientiam, idque non modo sub formidine pœnæ, sed et spe certæ præmii.

22. — Verisimile est, matrem hanc, tenero nimis filii amore absorptam utpote quem unicum unice dilexerat, in multis dissimulasse filii dissolutionibus et insolentibus, huic ætati propriis, ne scilicet reprehensione sua affligeret eum; sed ecce presentem in foribus, maternæ conviventie pe-

nam, filii mortem, quia *stimulus mortis peccatum est*. Postquam vero divina Christi benignitas ei filium redivivum restituit, sine dubio priorem defectum insigni sollicitudine et filialis educationis debita cura compensavit. S. Augustinus patris sui heretici negligentiam summi imputat errorem, dicens, *lib. I Conf.*, iii: « Cum interea non satageret « pater meus, qualis essem tibi, dummodo essem « disertus, ut desertus potius a cultura tua Deus; » ex altera vero parte gratiam commendat Deo sibi præstitam in sollicitudine matris, quæ filii saluti intentissima, non de bonis ei temporalibus, sed de salute æterna providere satagit; id quod Sanctus ipse lacrymosis expressit verbis pietate plenis, de matre loquens: « Non a te aurum et argentum « petebat, nec aliquid mutabile et volubile bonum, « sed salutem anime filii sui. » Apostolus scribit, *II Tim.*, v, 9: *Vidua eligatur, non minus septuaginta annorum, quæ fuerit unus viri uxore, in operibus bonis testimonium habens*. Quibus verbis Apostolus aliarum viduarum regimini eam vult præfici, quæ virtuosæ vite sanctiorumque operum famam habet; at vero interrogari posset Apostolus unde hanc bonitatis et perfectionis vitæ soliditatem liceat colligere, cui ipse respondet: *Si filios educaverit, q. d. tunc de prudentia, maturitate et sanitate alieujus viduæ optime quis et secure præsumere poterit, si filios suos bene et honeste educaverit.*

23. — Moveri hoc loco potest quæstio, quæ de causa Sapientia incarnata, cum alias post patrata sua miracula illos, quibus benefecerat, monere solita fuerit, caverent sibi, ne in pristina relaberentur peccata; sic enim, *Joan.*, v, 14, paralytico dixit: *Eccæ sanus factus es, jam noli amplius peccare*; cæcum quoque natum post illuminationem interrogavit, *Joan.*, iii, 35: *Tu credis in Filium Dei?* nihil tamen horum dixerit, sive in Lazari, sive in filia archisynagogi, sive denique in hujus adolescentis resuscitatione; nulli enim horum aliquod futuræ emendationis monitum dedit? Ratio esse potest, ad hoc, ut quis se contineat, ne in peccata pristina relabatur, aut pravos mores suos reformet, sufficiens motivum esse poterit, quod vel semel mortem facieturum conspexerit, aut degustarit; nam ut Sapiens ait: *Memorare novissima tua et in æternum non peccabis*. *Eclii.*, vii, 40.

Additiones.

a. — *Et resedit qui erat mortuus*. Audit vocem imperantem Christi; mox surgit per penitentiam a morte peccati, et resedit. « Resedit enim, » ait Haymon, « peccator, cum incipit penitentiam « agere, cum deflet, quidquid deliquit, aut cogitando, aut loquendo, aut operando. » Neque divo vocatus tardavit. De enim ad penitentiam vocanti, mox parandum est. Apud Mattheum, vii, sequens narratur historia: *Altus de discipulis ejus*

ait illi : *Domine, permittit me primum ire et sepelire patrem meum. Jesus autem ait illi : Sequere me, et dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Quod utique Christi responsum multis videbitur paradoxum. Si enim ipse, in primo præcepto secundæ tabulæ, parentes honorari præcipit, quid convenientius, magisque debitum esse poterat, quam defunctum sepelire patrem? Ad hæc tempus quod in hæc sepulturam adhiberi debebat, breve erat, ipseque sepultura consummata, ad redeundum ad ejus sequelam et disciplinam promptissimus erat. Cur igitur ipsum ad hoc pietatis officium dimittere noluit? Verisimile est Christum multa prævidisse pericula ex hac dilatione secutura; siquidem post sepulturam patris aperiendum erat testamentum, adeunda hereditas, solvenda debita, census exigendi, terminandæ lites, recipiendæ cognatorum ob defunctum patrem condolentia; et dum hæc facta fuissent, sine dubio pristinus vocationis sue fervor inlepuisset, seu potius evanisset penitus. Divus Chrysostomus hæc de re scribit : « Sepelire patrem discipulus voluit, et non permisit Dominus. Atqui nulla res tam necessaria videtur, quam sepeliendi patris officium. Christus autem non permisit. Quomobrem? Paratus semper dicitur « bonus est, ut ingressum ubique attente quæreret, et si parvæ tarditatis causam apprehenderit, « magnam inde confabulæ desidiæ. » S. Philippus Nerius solitus erat dicere quod transitus a malo ad bonum, subito et sine mora fieri debeat; at vero transitus a bono ad melius bonum, id est, a vita timorata et pia, ad vitam religiosam et perfectam, tempore, consilio et oratione indigeat. At vero omnibus hisce in executionem positis et absolutis, nequaquam tardandum esse. Et hoc forte est quod S. Bernardus quoque dicere voluit, dum ait : « Cum homo instinctu Spiritus Sancti movetur ad « religionis ingressum, non est utique differendum, ut humanum consilium requiratur, sed « statim impetum Spiritus Sancti debet sequi. » Idque exemplo S. Matthæi in telonio sedentis ostendit, qui licet in telonio sedens, lucris pertinaciter inhiaret, attamen ad vocationem Domini, surgens secutus est eum. Ubi Chrysostomus ait : « Disce « vocanti obedientiam. Neque resistit, neque do- « mum adire rogavit et suis hoc communicare. « Humana etiam pericula, quæ ei a principibus « acciderent poterant, parvipendit; dum scilicet « rationes officii imperfectas reliquit, secundum « Remigium. Ex quibus omnibus patet, quod nihil « humanum debet nos retardare a servitute Dei. »

D. — Ad vocem Christi : *Adolescens, tibi dico, surge, statim ipse surrexit, et postea resedit, et cepit loqui;* tamen Evangelista, quod fuit prius, nempe revixit, supponit ac prætermittit, et solum enarrat quod resedit ac locutus fuit. Cujus causam quandam assignat Haymon : « Sessio, » inquit,

« humilitatem signat. » Sedere frequenter in Scriptura humilitatem denotat. Psal. cxxxviii, 2 : *Tu cognovisti sessionem meam et resurrectionem meam.* Jerem., xiii, 18 : *Die regi et dominatrici, humilitatini, sedete.* Cap. xv, 17 : *Solus sedebam, quia comminatione repleti me.* Ose., xiv, 8 : *Convertentur sedentes in umbra ejus.* Cum iste homo ex morte peccati resurgit ad vitam, primo sedet, quia primus gradus, seu penitentia, seu ceterorum bonorum, est humilitas. Illa siquidem est fundamentum, cui cætera bona innituntur. Sponsus coelestis in Ecclesiæ descendens hortum juxta spirituales sensum, coronam texere cepit ex omnibus aromatibus, id est, ex nulla non contextam virtute; per hanc autem coronam S. Antonius de Padua humilitatem intelligit, super hæc verba Cant., vi, 1 : *Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatatum;* dicens : « Ad areolam aromatatum; diminutive areola ab area, propter « humilitatem, quæ humilitas est proceratix virtutum. » Neque enim dignior humilitati laus attribui potest, quam quod fecundissimi omnium virtutum partus eidem referantur in acceptis. Scio equidem, quod mihi opponeris, charitatem, juxta Apostoli doctrinam, matrem, imo reginam esse virtutum; dicit enim, I Cor., xii, 45 : *Major autem horum est charitas.* Et alibi idem Apostolus de eadem charitate inquit : *Adhuc excellentiorem viam vobis demonstro;* quod S. Prosper de charitate intelligendum esse dicit, dum ait : « Hæc est charitas « vera, germana, perfecta, quam excellentiorem « viam nominat S. Apostolus, et vere ipsa est via, « que ducit se ambulantes ad patriam. » Si itaque amor Dei omnes alias præcedit virtutes, inque gradu eminenti cas continet et producit, qualiter idem de humilitate etiam asseri poterit? S. Augustinus optime dubium solvit, dum ait : « Charitatem « dixit superexcellentiorem viam; nihil excellentius est via charitatis. » Moxque in favorem nostrum subjungit : « Et non illa ambulans nisi humilitas. » Vera enim nequit dari charitas nisi eam prius informaverit humilitas, ut patet in simili de arbore multos habente ramos, eosque fructibus variis onustos. Unde, obsecro, omnes suum habent nutrimentum? Quis truncus sufficientem subministrat vigorem, necnon ramis, frondibus, floribus, atque pomis? Radix. Ita quoque radix est vite spiritualis humilitas, quæ omnibus quidem virtutibus, singulariter autem charitati, vigorem confert, ita ut deficiente illa, totus homo in vitium degeneret; adeoque S. Augustinus, in quadam ad Dioscorum epistola, ait : « Nisi humilitas omnia quæcumque « benefacimus et præcesserimus, et comitetur, et con- « secuta fuerit, et proposita, quam intæeamur, et « apposita cui adhaeremus, et imposita qua imprimamur, jam nobis de aliquo bono facto gaudemus, totum extorquet de manu superbia. » Hu-

VERSUS 16.

Acceptit autem omnes timor, et magnificabant Deum; dicentes : Quia Propheta magnus surrexit in nobis, et quia Deus visitavit plebem suam.

Acceptit autem omnes timor.

1. — Toletus miraculum istud tres præcipuos effectus produxisse considerat : Primo, hominum « astantium corda ad reverentiam quamdam erga « Deum, a quo illud proficiebatur, impulit, quæ « reverentia dici solet in Scriptura. Secundo, ma- « gnificabant Deum, nam ex reverentia cordis pro- « venit laus oris. Tertio, confessi sunt mississe Deum « magnum Prophetam. »

2. — Qualis autem hic ab iis conceptus timor fuerit, Carthusianus his verbis declarat : « Fuit « timor reverentiæ et admirationis, grandem con- « solationem et jucunditatem habuit admixtam, « non timor afflictionis ac desolationis. » Jansenius quoque dicit : « Fuit timor, non quo male sibi a « Domino metuerent, sed qualis nasci solet ex stu- « pore magno, dum nova aliqua et insolita res acci- « dere videtur. »

3. — Salmeron ex verbis sequentibus deduci posse existimat, quod resuscitatio corpora juvenis secum spirituales circumstantiam resuscitationem traxerit : « Sequitur resurrectio spiritualis eorum, « qui interfuertur miraculo et primo impleti sunt « timore non tantum admirationis et reverentiæ, « sed etiam potentia Christi, ex quo magnificabant « Deum, ut omnipotentem et miserorum consolato- « rem, magnifica ejus opera prædicabant. »

4. — « Quanto desperationi animæ mors ad vi- « tam revocatur, tanto plures eodem coguntur « exemplo, » inquit Venerabilis Beda.

Et magnificabant Deum.

5. — Idem quoque Sanctus ait : « Quo gratior « in eis Domini pietas apparuit, eo certior cunctis « penitentibus spes salutis apparuit. »

Dicentes, quia Propheta magnus surrexit in nobis.

6. — Salmeron illos ad eum se Prophetam retulisse existimat, de quo Moyses tanquam populo Dei promisso loquitur, *Deuter.*, xvii, 15.

Et quia Deus visitavit plebem suam.

7. — Hoc dixerunt, quia jam tunc transierat sæcula, a quibus Deus se populo et Synagoga subventurum esse promiserat, ut merito ipsum eorum oblitum fuisse existimare poterint, nisi tantum Prophetam ad illos missum, ex hoc miraculo con- « jicere potuissent. Unde Jansenius ait : « Si Domi- « num turba fuisse Christum credebant, visitasse « dicunt plebem suam, quod promissa sua in po- « pulo Judaico jam complere coeperit. » Salmeron

mititas itaque non modo omnes alias virtutes, sed et ipsam præcedit charitatem; nisi enim illa quemcumque actum, etiam virtuosissimum præcesserit, Deo gratus et acceptus esse nequit, neque virtuosus insigniri characterem. Unde idem Sanctus alio in loco de hac eadem agens virtute, eam charitatis custodem et conservatricem esse astruit; dicit enim : « Contra superbiam, matrem invidiæ, « maxime militat universa disciplina Christiana; « hæc enim docet humilitatem, qua et acquirat, et « custodiat charitatem. De qua cum dictum esset : « Charitas non emulatur, velut sic causam quæra- « mus unde fiat ut non æmuletur, continuo sub- « dit : Non inflatur. »

c. — S. Bonaventura considerat has tres actiones : *Resedit, loquitur, redditur matri suæ,* et ait : *Resedit per confessionem; cepit loqui per confessionem; redditus est matri Ecclesiæ per satisfactionem,* quia satisfacere est, debitum reddere non tantum Deo Patri sed etiam Matri Ecclesiæ.

d. — Non sine mysterio Dominus filium dat matri, quia dum dabat, simul et curæ ejus commendabat, volens indicare illius jam officium esse sollicitudinem gerere circa bonam filii educationem, ut qui venerat ad vitam corporis, in eo conservaretur vita gratiæ, præstat enim ut parentes solliciti sint magis circa bonam filii educationem, quam ut iisdem de divite hereditate prospiciant. Recta filiorum educatio tanto cum rigore parentibus a Deo imposita est ut D. Chrysostomus patris nomine indignum censet illum, qui in hoc negligentior existit; nam in homilia quadam cui titulus : *de liberorum educatione,* ejusmodi patri reprobat dicens : « Audes, dic mihi, adhuc pater « appellari, ita perdit filio, et ut in omnibus « vitiis perderetur, neglecto? » S. Carolus Borromeus qui gregis sui salutem summa cum sollicitudine invigilavit, omnibus verbum Dei annuntiantibus, tam parochis quam quibusvis aliis, præcepit ut parentibus, rectam et in bonis moribus bene ordinatam inculcet liberorum educationem. « De « filiorum autem educatione, et totius familie « cura, quam diligentissime ager, et crebro item; « cum optima hæc institutio maxime interit ad « omnes totius Christianæ disciplinæ rationes. » S. Paulus, postquam filios ad obedientiam et subjectionem extimulasset paternam, mox ad parentes sermonem suum convertens, iisdem præcipit dicens, *Ephes.*, vi, 4 : *Educate illos in disciplina et correptione Domini.* Idem D. Chrysostomus in eadem homilia genitores propriorum filiorum suorum appellat homicidas, si illos per disciplinam convenientem educare negligant : « Qui patres filiorum « moderationem et temperantiam negligunt, libe- « rorum sunt interfectores, atque ideo illis crude- « liores, quod ad interitum et mortem animæ hæc « res tendat. »

quoque dicit : « Intellige, vel quod longo tempore non mittens Prophetas, populi sui videbatur oblitus, vel quod per seipsum nunc visitavit, qui olim visitavit per alios. »

S. — Albertus Magnus dicit : « Ecce beneficii cognitio, illius nimirum, de quo Lucas, 1, 78 : « Per viscera misericordie Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto; et Psalmus cv, 4 : Visitationem salutari tuo. »

Additiones.

a. — *Acceptit autem omnes timor, et magnificabant Deum.* Valde mirum quod cum in cæteris Christi miraculis semper adfuerint calumniosiores, hic in tanta multitudine nullus fuerit ausus contradicere, sed omnes laudaverunt Deum. Ratio est quia nulli aderant improbi, nulli Pharisei, quod patet ex eo, quia omnes ad gratitudinem excitabantur. Ingratitudo enim est reproborum tessera. Sine stupore nemo cogitare potest, quod Redemptor noster in passionis suæ tempore, in quo tanta cum liberalitate latroni donavit Paradisum, ad sui notitiam multos convertit carnifices, qui *revertebantur percutientes pectora sua*, Centurionem, qui lancea latus ejus aperuit, illuminavit, condonavit Petro, non semel, sed ter ipsum neganti, perfidiam ejus; et tamen, ex alia parte, Judam in desperationis æternæque perditionis barathrum cadere permisit : *Suspensus crepuit medius*; non obstante quod pactam conditionis pecuniam Sacerdotibus retulerit, Magistrum suum innocentem declaraverit, tantique commissi sceleris penitentiam demonstravit : *Retulit triginta argenteos, dicens : Peccavi tradens sanguinem justum.* Verumtamen omnem hæc difficultatem solvit sequens responsio, videlicet, quod quia post plurima a Salvatore recepta beneficia, ipse semper magis ac magis se erga Dominum suum ingratum exhibebat, evidens de se æternæ reprobationis suæ signum ediderit. Unde D. Chrysostomus ait : « Illum Judam ab intolerabili non

liberavit supplicio, quinimo multo magis jure vexabitur, quia omnipotentie, lenitatisque Domini tot tantaque habens argumenta, omnem feram belluam crudelitate superavit. »

b. — Visiis magnis operibus ad reverentiam et recognitionem majestatis divinæ excitamur, quod et in hoc miraculo patuit; dicit enim sacer textus : *Acceptit omnes timor, reverentialis scilicet, et magnificabant Deum.* Cuncti laudaverunt Deum, ex hac causa præcipue, quia non aderant Pharisei, adeo proficit societas honorum sejuncta a malorum conventu. Salutare hoc nobis Ecclesiasticus, xxxvii, 15, tradit documentum, ut strictas cum hominibus sanctis contrahamus amicitias : *Cum viro sancto assiduus esto.* Ast quia propter sanctorum in hac vita penuriam, consilium hoc difficulter in praxim redigendum noverat, dum pauci admodum in mundo hoc radiis sanctitatis præfulgent; ideo propositionem suam mox ampliavit, subjunxit : *Quenuncque cognoveris observantem timorem Dei.* Syriaca legit : *Cum viris justis esto habitans*, quia ipsi timent peccare coram Deo, et cor eorum venit cum corde tuo. S. Ambrosius prærogativam considerans Josue utpote qui numerosissima Hebræorum ex Ægypto adventantium multitudine, per mortem sublata, ipse non modo supervixit, sed et ipsi Moysi substitutus, Israel in promissionis terram introduxit; multiplices inquam has prærogativas perpendens, S. Doctor eandem conversationi ascribit, quam Josue continuam fovit cum Moyse viro sancto. « Ubique, » ait ille, « Moysi individuus adhærebat Jesus; unde factum est, ut qui fuerat socius conversationis fieret successor potestatis. » Unde nobis paterne S. Isidorus suadet, dicens : « Bonorum societatem require. Si fueris socius conversationis, eris et virtutum eorum. » Cui hæc minime dissonam tradit doctrinam Seneca : « Omnium societatum nulla præstantior est, nulla firmitior, est quam cum viri boni, moribus similes, sunt familiaritate conjuncti. »

DOMINICA SEXTADECIMA POST PENTECOSTEN

EVANGELIUM LUCÆ, CAP. XIV, VERS. 1

1. Cum intraret Jesus in domum cujusdam Principis Phariseorum sabbato manducare panem, et ipsi observabant eum.
2. Et ecce quidam homo hydropicus erat ante illum.
3. Et respondens Jesus dixit ad legisperitos et Phariseos : Si licet sabbato curare ?
4. At illi tacuerunt; ipse vero apprehensum sanavit eum, ac dimisit.
5. Et respondens ad illos dixit : Cujus vestrum asinus, aut bos in puteum cadet, et non continuo extrahit illum die sabbati ?
6. Et non potuerunt ad hæc respondere illi.

7. Dicebat autem et ad invitatos parabolam, intendens, quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos :

8. Cum invitatus fueris ad nuptias, non distumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit invitatus ab illo.

9. Et veniens is, qui te et illum invitavit, dicat tibi : Da huic locum; et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere.

10. Sed cum vocatus fueris, vade, recumbe in novissimo loco, ut, cum venerit qui te invitavit, dicat tibi : Amice, ascende superius, tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus.

11. Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur; et qui se humiliat, exaltabitur.

VERSUS 1.

Cum intraret Jesus in domum cujusdam Principis Phariseorum sabbato, manducare panem, et ipsi observabant eum.

Cum intraret Jesus in domum cujusdam Principis Phariseorum.

1. — « Quamvis malitiam Phariseorum Dominus cognosceret, » inquit S. Cyrillus, « fiebat tamen eorum conviva, ut prodesset presentibus per verba et miracula. » Et Lucas Brugenis ait : « Nullus conversationem respuebat Jesus, ut omnes lucrificeret, imo quoque aliquam utilitatem nisi eis afferret, familiarem et quasi domesticum se illis exhibebat; neque enim domum illam ingressus, quia cibo opus haberet, sed animarum salute provocatus, inquit Tertullianus : « Curæ erat ei animarum utilitas et propterea ingressus est; poluissent enim vel ex doctrina et sermone, vel ostensione miraculorum utilitatem percepisse, si voluissent. »

2. — Causam seiscitur Didaeus Stella, propter quam Princeps hic non fuerit proprio nuncupatus nomine, sicut et Simon Leprosus suo fuit appellatus; respondetque hæc esse causam, quia scilicet ille Christum invitaverat, ut accusaret eum, ulque facta et dicta ejus censuraret : « Illorum nomen, qui non casu, aut fragilitate humana, sed sicut demones ex invidia et malitia, et proprio motu peccant, Deus obliviscitur, » juxta illam per os Psalmistæ factam intimationem, *Psal. xv, 4 : Nec memoret nomen iniquorum eorum per labia mea.*

Sabbato manducare panem.

3. — Bene observat Salmeron, Christum in omnibus, ad quæ invitatus fuit, conviviis, suas munificè dispensasse gratias. In nuptiis in Cana Galilææ aquam mutavit in vinum; ædibus Zachari donum imperiū salutis æternæ, *Luc., xx, 9 : Hodie huic domui salus a Deo facta est*; convivio Marthæ lautissimas permisit, quas Mariæ sorori ejus dedit, divini verbi sui delicias; discipulis, eum invitantibus in Emmaus, lumen et notitiam sui donavit, *Luc., xxiv,*

31 : Cognoverunt eum in fractione panis. In presenti denique ampla charismata contulit, quæ idem Auctor prosequitur : « In domo istius Principis doctrinam tradit humilitatis contra ambrosios, deinde docuit, non esse contra legem in sabbato benefacere; qua in re viri spirituales instruntur, ut pro temporalibus quæ accipiunt, reddant sym-bolum spirituale in doctrina, aut precibus, aut sacrificiis, quod gratorum hominum esse solet. »

4. — Calumniabantur Pharisei de Christo, dicentes : *Ecce potator vini.* « Expende Christi bonitatem, » inquit Didaeus Stella, « convivium Phariseorum acceptat, sua postponens propter nos : non curat de his, quæ de ipso dicuntur, ut curet nos, tantum diligit salutem nostram, ut, quamvis sciat illos esse murmuratores, etiam cum detrimento honoris sui veniat ad convivium, sciens, quod observabant eum. » Documentum scilicet nobis dare voluit, ut in beneficiis proximo, servitius Deo et bonis præstandis animæ nostræ, omnes aspersionem respectus humanos, neque ullis nos moveri sinamus obtractantium dictis.

Et ipsi observabant eum.

5. — Invitatio hæc non benevolentie, sed malitiæ innitebatur, juxta Lyraum dicentem : « Videtur, quod iste invitavit malitiose et non ex devotione. » Idemque Evangelista subdit : « *Et ipsi observabant eum*, attendentes, si inter epulas aliquid dicret, aut faceret, unde possent eum accusare. » Sed ecce majorem porro Principis Pharisæi malitiam, ut enim invidie et nimii contra Salvatorem livoris excessum patefecerit, sinistra non modo Christum intentione invitavit, sed et plures alios strenuos impietatis suæ adjuutores ad idem convivium adhibuit. Unde Cæthausianus dicit : « Observabant, quomodo in verbo aut facto possent reprehendere eum, præsertim an aliquid contra festivitatem sabbati ageret; Christus nempe, ut ait Bernardus, in verbis passus est observatores, in dictis contradictores, in tormentis illusores, de quibus illusoribus Christus ait in Psalmo : *Qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in unum.* » Dicit autem S. Marcus, iii, 2, expresse